

Een nieuwe taalmethode? Let op!

Auteurs: Tara Quevedo Diaz-Verloo, Inge Sneekes en Ynte Essers

Sta je op het punt om een nieuwe taalmethode te kiezen? Dan is de kans groot dat je door de bomen het bos niet meer ziet. Het aanbod is enorm en ontwikkelaars zitten niet stil. Naast de bekende uitgeverijen verschijnen er steeds meer kleine methodemakers, waardoor het aanbod nog groter wordt. Hierdoor kan het lastig zijn om een weloverwogen keuze te maken.

De keuze voor een taalmethode heeft gevolgen voor andere vakgebieden. Sommige methodes bieden een geïntegreerd programma waarin taal, spelling, begrijpend lezen, technisch lezen en wereldoriëntatie samenkomen, terwijl andere methodes slechts één of enkele taaldomeinen behandelen. Dit maakt het belangrijk om vooraf goed na te denken: Welke methode past bij de visie van jouw school?

In dit artikel nemen we je stap voor stap mee in het keuzeproces. We starten met een uitleg over taalonderwijs, de conceptkerndoelen van SLO en kennisrijk geïntegreerd onderwijs. Dit biedt de basis om de juiste keuzes te maken bij de zoektocht naar een nieuwe methode. Ook kun je gebruikmaken van het overzicht van de beschikbare methodes, gesorteerd op de vakgebieden die geïntegreerd zijn. Dit overzicht vind je aan het einde van dit artikel.

Hoe zit het taalonderwijs in elkaar?

Taal is de voorwaarde, het middel en doel om tot leren te komen. Het is een belangrijke manier van communicatie. Het is daarom van belang dat leerlingen al vroeg goed taalonderwijs krijgen. Het taalonderwijs is opgedeeld in vier domeinen: leesvaardigheid, schrijfvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid en taalbeschouwing & taalverzorging. Ofwel de taalmodaliteiten (Ellis & Young, 1988) lezen, schrijven, spreken en luisteren. SLO spreekt over basisvaardigheden die leerlingen nodig hebben om te profiteren van het onderwijs en te functioneren in de maatschappij. Het overkoepelende doel is vooral dat leerlingen communicatief redzaam worden. In de Nederlandse taalmethodes wordt deze redzaamheid onderverdeeld in lezen (technisch en begrijpend), spelling en taal (waaronder grammatica, woordenschat, taalbeschouwing en creatief schrijven) (SLO, 2024). Daarnaast bestaan er nog

methodes voor aanvankelijk lezen in groep 3. Deze onderverdeling van vakgebieden wordt in het praktische deel van dit artikel ook gehanteerd, inclusief wereldoriëntatie.

Uitgeverijen hebben op basis van visie en onderbouwing keuzes gemaakt ten aanzien van wel of geen geïntegreerd aanbod op de verschillende taalgebieden. Er is een ontwikkeling gaande dat er steeds meer methodes verschijnen met een geïntegreerd taalaanbod. Maar dit brengt ook een grote puzzel met zich mee. Want is het duidelijk welke domeinen een methode precies dekt en hoe dit aansluit bij de methodes die je al gebruikt op school?

De nieuwe conceptkerndoelen

De meeste taalmethodes sluiten intussen al goed aan op de definitieve conceptkerndoelen Nederlands van SLO¹. Deze moeten in de toekomst nog verder uitgewerkt worden, zodat het schoolbrede aanbod naar het conceptkerndoel toe ook helder is. De conceptkerndoelen zijn vooral gericht op de ontwikkeling van taalcompetente burgers die kunnen deelnemen aan een geletterde samenleving. En dan met name een samenleving waarin mensen met verschillende talen en achtergronden samenleven. Mondelinge taal speelt hierin een belangrijke rol. Deze taalmodaliteit is daarmee een belangrijk middel geworden om het langetermijngeheugen uit te breiden. Als leerlingen zelf de opgedane kennis verwoorden, beklijft dit beter (Quevedo Diaz-Verloo, 2025). De definitieve conceptkerndoelen zijn onderverdeeld in de domeinen communicatie, taal en literatuur (Prenger et al., 2024). Elk domein bestaat uit kerndoelen en aanbodsdoelen. De kerndoelen beschrijven het basisaanbod. Daarnaast zijn er de aanbodsdoelen. Die beschrijven welke kennis, vaardigheden en ervaringen leerlingen moeten worden aangeboden tijdens het

onderwijs. De kerndoelen bieden, samen met de aanbodsdoelen en de referentieniveaus, duidelijke richtlijnen voor wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van taal. In het referentiekader staan beheersingsdoelen, zoals het behalen van taalvaardigheid op het 2F-niveau voor lezen, schrijven en mondelinge taalvaardigheid (SLO, 2023; Rijksoverheid, z.d.). Taalmethodes zijn zo ontworpen dat ze leerlingen voorbereiden op dit niveau.

TAAL IS DE VOORWAARDE, HET MIDDEL EN DOEL OM TOT LEREN TE KOMEN.

Taaldomeinen in samenhang

Uit onderzoek (Kim, 2020) blijkt dat taaldomeinen zoals lezen, schrijven, spreken en luisteren nauw met elkaar verbonden zijn. Een geïntegreerde aanpak zorgt ervoor dat leerlingen taal niet als een verzameling geïsoleerde onderdelen ervaren, maar als een samenhangend geheel. Dit sluit aan bij de manier waarop kennis in het brein wordt opgeslagen: nieuwe informatie wordt beter onthouden wanneer deze gekoppeld wordt aan bestaande kennis (Eskes, 2023; De Klerk, 2023). Daarnaast toont onderzoek aan dat taalvaardigheden effectiever worden ontwikkeld wanneer ze in samenhang met andere vakken worden aangeboden (Duke et al., 2016; Wilschut & Pijls, 2019). Dat is dan ook de reden dat methodemakers hebben besloten geïntegreerde methodes te ontwikkelen. Via deze methodes wordt kennisrijk geïntegreerd onderwijs aangeboden. Daar zitten verschillende voor- en nadelen aan.

¹ Er moet nog politieke besluitvorming plaatsvinden voordat de kerndoelen echt definitief worden.

JE MOET ALS
SCHOOL MEER
DAN OOI EEN
KEUZE MAKEN
VANUIT VISIE.

Kennisrijk geïntegreerd
onderwijs

Groep 1-2

Kennisrijk geïntegreerd onderwijs duikt op verschillende plaatsen op, waaronder in het kleuterondewijs. Dit zien we terug in het thematisch werken bij de kleuters. Voor deze doelgroep is integratie onmisbaar om het onderwijs betekenisvol te maken. In verschillende methodes en programma's komt dit dan ook duidelijk naar voren. Denk bijvoorbeeld aan de rijke spelthema's van Kleuterflits (www.kleuterflits.nl).

Groep 3 t/m 8

Kennisrijk geïntegreerd onderwijs wordt ook teruggezien in de hogere groepen. Bij dit concept worden lessen dus in zogeheten kennisrijke thema's samengebracht, waardoor ze minder versnipperd zijn. Bovendien is er meer tijd om aan woordenschat en kennisopbouw te werken. Door de herhaling en verdieping binnen één thema is er ruimte om de bijbehorende woordenschat op te bouwen (Houtveen, 2023). Ook op het vlak van tekstbegrip levert dit voordelen op: door de samenhang in de informatie begrijpen leerlingen beter waarom ze bepaalde teksten

lezen. Op het moment dat je met één thema werkt, koppelen de leerlingen de opgedane kennis aan de nieuwe kennis. Hierdoor zal er meer verdieping ontstaan binnen hetzelfde thema. Dit alles kan leiden tot diepgaandere kennis, betere leerresultaten en meer zelfstandigheid. Samengevat verhoogt kennisrijk geïntegreerd onderwijs dus niet alleen de algemene kennis, maar ook de motivatie en het leesplezier. Bij kennisrijk geïntegreerd taalonderwijs worden ook kanttekeningen geplaatst. Zo zou het bijvoorbeeld te complex zijn voor leerlingen en leraren en worden zaken onbewust geleerd, wat nadelig is voor de toepasbaarheid. Wilschut & Pijls (2019) deden onderzoek naar de voor- en nadelen van kennisrijk geïntegreerd onderwijs. Zij kwamen tot de conclusie dat de voor- en nadelen nog niet met voldoende onderzoek bewezen kunnen worden.

Met de achtergrondkennis over taalonderwijs, de conceptkerndoelen en kennisrijk geïntegreerd onderwijs, kunnen we nu overgaan naar de praktijk. Hoe pas je deze kennis toe bij het kiezen van een nieuwe taalmethode?

Oriënteren op een nieuwe
taalmethode: visie en keuzes

Ben je op zoek naar een nieuwe taalmethode? Sta dan eerst eens stil bij de visie op taalonderwijs binnen de school. Is deze visie nog actueel, of moet ze opnieuw bekeken worden? Voor het formuleren van een visie zijn de volgende vragen van belang:

Brede visie en context

1. Waar lopen we bij het gebruik van de huidige methode tegenaan?
2. Hoe zou de nieuwe methode die problemen moeten oplossen?
3. Hoe sluit onze taalvisie aan bij onze visie op goed onderwijs?
4. Staat iedereen die met de methode gaat werken achter deze visie?
5. Hoe houden we rekening met de doorgaande leerlijn van groep 1 tot en met 8?

Behoeften en wetenschappelijke
basis

6. Welke behoeften hebben onze leerlingen op het gebied van taal?
7. Hoe kunnen we daarop aansluiten op een wijze die aansluit bij wetenschappelijke inzichten?

Inhoudelijke focus van het
taalonderwijs

8. Welke taalvaardigheid of taalvaardigheden willen we extra aandacht geven in ons curriculum?
9. Hoe willen we aan woordenschat werken?
10. Hoe verbinden we de verschillende taaldomeinen met elkaar?
11. Welke rol hebben thema's bij ons in het onderwijs?

Praktische vertaling

12. Over welke kennis en vaardigheden moeten onze leerkrachten beschikken om het taalonderwijs op onze school vorm te kunnen geven?
14. Welke kennis is er eventueel nog nodig om een nieuwe methode goed te implementeren?
15. Hoe brengen we het gebruik van een nieuwe methode in de praktijk, passend bij ons curriculum?

Op de Nederlandse markt is een uitgebreid aanbod aan taalmethodes beschikbaar. Om hieruit een goede keuze te maken, moet je als school nog meer dan ooit een keuze maken vanuit visie. Keuzes die je nu maakt, hebben invloed op de toekomstige keuzes voor andere vakgebieden. Iedere uitgever staat achter zijn of haar methode en vindt haar methode de beste. Wees daarom zelf kritisch en ga op onderzoek uit.

Bij de keuze van een nieuwe taalmethode is het dus belangrijk om te overwegen of de voorkeur uitgaat naar kennisrijke thema's. Daarentegen kun je ook bewust een methode zonder kennisrijke thema's kiezen en bijvoorbeeld zelf zorgen voor rijke teksten en passende bronnen.

Meestal bevatten geïntegreerde methodes ook elementen van wereldoriëntatie, maar niet elke methode dekt dit vakgebied volledig. Daarom is het belangrijk om te weten welke vakken en doelen een methode precies dekt. Het kan handig zijn om methodes van dezelfde uitgeverij te kiezen, zodat de thema's en terminologie goed op elkaar aansluiten. Je kunt er ook voor kiezen om een aanvulling te maken vanuit een methodiek, zoals 'Zo leer je kinderen lezen en spellen' van José Schraven.

Laten we twee voorbeelden
nemen

Voorbeeld 1

Basisschool De Vuurtoren heeft het wereldoriënterende onderwijs al geïntegreerd neergezet en wil dat zo handhaven. Daarom zoekt de school een nieuwe taalmethode die niet geïntegreerd is met wereldoriëntatie.

De beginsituatie

De taalmethode van basisschool De Vuurtoren is verouderd en aan

vervanging toe. Het team zoekt een nieuwe methode voor groep 3 t/m 8. Men onderzoekt welke methodes er op de markt zijn die passen bij hun visie. De huidige methode voor wereldoriëntatie is vier jaar geleden aangeschaft en dit bevalt. De leerkrachten kunnen hier goed mee uit de voeten, zowel het aanbod als de manier waarop dit onderwezen wordt zijn passend. Dat betekent dat geïntegreerde methodes met taal en wereldoriëntatie afvallen. De taalmethode hoeft niet per se geïntegreerd te zijn met begrijpend lezen, maar wel met spelling. Daarnaast zoeken ze eventueel nog nieuwe methodes voor technisch en aanvankelijk lezen.

De keuze

Na het keuzeproces komt De Vuurtoren uit op twee methodes. Methode A biedt een complete aanpak voor taal en spelling voor groep 4 t/m 8, terwijl methode B zich richt op begrijpend lezen voor groep 4 t/m 8. Deze methodes dekken de vakgebieden spelling, taal en begrijpend lezen. Voor

wereldoriëntatie is het aanbod op de school al verzorgd.

Nu rest nog het vinden van een geschikte methode voor aanvankelijk lezen in groep 3 en eventueel technisch lezen. Dezelfde uitgeverij biedt hiervoor ook passende methodes (methode C en D). Op deze manier is de school verzekerd van een samenhangend geheel zonder overlap (zie Figuur 1).

Voorbeeld 2

Basisschool Het Palet zoekt een nieuwe taalmethode die geïntegreerd is met wereldoriëntatie. Dit past bij de populatie van de school, die behoefte heeft aan een kennisrijke leeromgeving, en hun keuze voor rijke teksten.

De beginsituatie

Basisschool Het Palet zoekt een nieuwe taalmethode (taal en spelling) voor groep 3 t/m 8. Ze willen graag dat wereldoriëntatie geïntegreerd is. Ook dit team onderzoekt welke methodes er op de markt zijn die passen bij hun visie.

	Over welke huidige methodes is de school tevreden?	Naam methode: <i>methode a</i>	Naam methode: <i>methode b</i>	Naam methode: <i>methode c</i>	Naam methode: <i>methode d</i>	Controleren
Taal*	✗	✓	✗	✗	✗	h
Spelling	✗	✓	✗	✗	✗	h
Begrijpend lezen	✗	✗	✓	✗	✗	h
Technisch lezen	✗	✗	✗	✗	✓	h
Aanvankelijk lezen	✗	✗	✗	✓	✗	h
Wereldoriëntatie	✓	✗	✗	✗	✗	h

Figuur 1: Voorbeeld 1 van basisschool De Vuurtoren

In dit schema zie je dat met deze methodes alle (taal)vakgebieden gedekt zijn.

* Onder 'taal' verstaan we in dit geval: grammatica, woordenschat, taalbeschouwing en creatief schrijven.

OVERWEEG
OF DE
VOORKEUR
UITGAAT NAAR
KENNISRIJKE
THEMA'S.

Die visie is dat ze de vakgebieden graag in samenhang aanbieden, maar dat niet alles volledig uitgewerkt hoeft te worden in de methode. De leerkrachten vinden het bijvoorbeeld geen probleem om zelf op zoek te gaan naar rijke teksten. Er vallen een aantal opties af, namelijk de methodes die wereldoriëntatie niet geïntegreerd hebben. Ze willen ook graag dat de taalmethode spelling en begrijpend lezen geïntegreerd heeft. Voor technisch lezen hebben ze geen nieuwe methode nodig, maar voor aanvankelijk lezen zoeken ze wel iets nieuws. Ze hebben wel al een methode voor begrijpend lezen waarmee ze prettig werken. Wat doen ze daarmee? Daar hebben ze eigenlijk nog onvoldoende over nagedacht.

De keuze

Na het keuzeproces komt Het Palet uit bij methode E. De methode biedt een complete aanpak voor taal, spelling, begrijpend lezen en wereldoriëntatie voor groep 4 t/m

8. Daarnaast biedt de methode op het vlak van wereldoriëntatie genoeg ruimte voor eigen inbreng. Uiteindelijk hebben ze toch voor de methode gekozen waar wereldoriëntatie en begrijpend lezen beide zijn geïntegreerd. De huidige methode voor begrijpend lezen wordt ingezet als remediërend aanbod en om bronnen uit te gebruiken. Voor technisch lezen is de school al voorzien. Alleen voor aanvankelijk lezen kiezen ze nog een methode uit (methode F). Nu is dus ook deze school verzekerd van een samenhangend geheel zonder overlap (zie Figuur 2).

Literatuurlijst

De Klerk, A. (2023, 15 december). Kennis als klittenband. Geraadpleegd op 25 februari 2025, van <https://didactiefonline.nl/blog/vriend-en-vijand/kennis-als-klittenband>

Duke, N. K., Halvorsen, A.-L., & Strachan, S. (2016). Project-based learning not just for STEM anymore. Phi Delta Kappan, 98, 14–19.

Ellis, A.W., & Young, A.W.

(1988). Human cognitive neuropsychology. Lawrence Erlbaum Associates. <https://doi.org/10.1177/0031721716666047>

Eskes, M. (2023). Begrijpend lezen in een doorlopende lijn (1e editie). Pica. Houtveen, T. (2023, 17 januari). Vergroten en verdiepen van leesbegrip. Geraadpleegd op 25 februari 2025, van <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/vergroten-en-verdiepen-van-leesbegrip#het-belang-van-samenhang-voor-effectief-leesonderwijs>

Kim, Y-S. G. (2020). Interactive dynamic literacy model: An integrative theoretical framework for reading-writing relations. In R. Alves, T. Limpo, & R. Joshi (Eds.), Reading-writing connections. Literacy studies (Perspectives from cognitive neurosciences, linguistics, psychology and education), 19, 11–34. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-38811-9_2

Prenger, J., Pleumeekers, J., & Dhont, J. (2024, september). Definitieve conceptkerndoelen Nederlands. SLO. Geraadpleegd op 3 februari 2025, van <https://www.slo.nl/thema/meer/actualisatie-kerndoelen-examenprogramma/actualisatie-kerndoelen/definitieve-conceptkerndoelen-nederlands/>

Quevedo Diaz-Verloo, T. (2025, februari). Mondelinge taalvaardigheid leidt tot kansengelijkheid. Didactief, 55(1), 44–46.

Rijksoverheid. (z.d.). Referentieniveaus taal en rekenen. Geraadpleegd op 3 februari 2025, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisvaardigheden/referentieniveaus-taal-en-rekenen>

SLO. (2023, 22 november). Kerndoelen. Geraadpleegd op 3 februari 2025, van <https://www.slo.nl/sectoren/po/kerndoelen>

SLO. (2024, 4 maart). Onderwijsdoelen. Geraadpleegd op 3 februari 2025, van <https://www.slo.nl/sectoren/po/nederlands-po/onderwijsdoelen/>

Wilschut, A. & Pijls, M. (2018). Effecten van vakkenintegratie. Hogeschool van Amsterdam. Geraadpleegd op 3 februari 2025, van <https://research.hva.nl/en/publications/effecten-van-vakkenintegratie-een-literatuurstudie/>

Zelf aan de slag

Overzicht taalmethodes

Er zijn vele taalmethodes op de markt. Helder Onderwijsadvies heeft een uitgebreid overzicht gemaakt met de meest gangbare methodes.

→ [Download overzicht taalmethodes](#)

Structuur in methodes en vakgebieden, een stappenplan

Wil je een compleet en compact overzicht van de methodes op de markt die de vakgebieden taal, spelling, begrijpend lezen, technisch lezen, aanvankelijk lezen en wereldoriëntatie (al dan niet in samenhang) aanbieden? Dit vind je aan het einde van dit artikel.

Wil je het schema in een apart bestand ontvangen? Stuur een mail naar: inge@helderonderwijsadvies.nl.

Begeleiding bij keuzeproces

Heb je ondersteuning nodig bij het selecteren van de juiste lesmethode? Of wil je als team verder verkennen wat het beste aansluit bij jullie school?

Bij Helder Onderwijsadvies kun je terecht voor begeleiding bij zowel de keuze als de implementatie van een nieuwe methode. Wij begeleiden je team stap voor stap door dit proces, waarbij we rekening houden met de unieke behoeften en kenmerken van jullie school. Kijk voor meer informatie op onze [website](#).

Of mail naar info@helderonderwijsadvies.nl

Kennisbank met gratis downloads

Bekijk de [Kennisbank](#) van Helder Onderwijsadvies. Hier vind je het overzicht, de checklist en andere nuttige downloads.

Checklist en criterialijst

Bij het keuzeproces kun je een handige checklist en criterialijst gebruiken om methodes te evalueren op basis van jullie onderwijskundige visie. Meer weten?

→ [Download checklist](#)

Figuur 2: Voorbeeld 2 van basisschool Het Palet

In dit schema zie je dat met deze methodes alle (taal)vakgebieden gedekt zijn, maar in één geval wel dubbel.

* Onder 'taal' verstaan we in dit geval: grammatica, woordenschat, taalbeschouwing en creatief schrijven.

